TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2008. gada 16. decembrī *

Lieta C-210/06

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Szegedi Ítélőtábla* (Ungārija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2006. gada 20. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2006. gada 5. maijā, tiesvedībā

***CARTESIO Oktató és Szolgáltató bt***.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*] (referents), A. Ross [*A. Rosas*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*] un Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši K. Šīmans [*K. Schiemann*], J. Makarčiks [*J. Makarczyk*], P. Kūris [*P. Kūris*], E. Juhāss [*E. Juhász*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] un P. Linda [*P. Lindh*],

ģenerāladvokāts M. Pojarešs Maduru [*M. Poiares Maduro*],
sekretārs B. Fileps [*B. Fülöp*], administrators,

* Tiesvedības valoda — ungāru.

ņemot vērā rakstveida procesu un 2007. gada 10. jūlija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *CARTESIO Oktató és Szolgáltató bt* vārdā — G. Cetvica [*G. Zettwitz*] un P. Mecingers [*P. Metzinger*], *ügyvédek*,

— Ungārijas valdības vārdā — J. Fazekaša [*J. Fazekas*] un P. Sabo [*P. Szabó*], pārstāvji,

— Čehijas valdības vārdā — T. Bočeks [*T. Boček*], pārstāvis,

— Īrijas valdības vārdā — D. O'Hagans [*D. O'Hagan*], pārstāvis, kam palīdz E. Kolinzs [*A. Collins*], *SC*, un N. Traverss [*N. Travers*], *BL*,

— Nīderlandes valdības vārdā — H. H. Sevenstere [*H. G. Sevenster*] un M. de Hrāfe [*M. de Grave*], pārstāves,

— Polijas valdības vārdā — E. Osņecka-Tamecka [*E. Ośniecka-Tamecka*], pārstāve,

— Slovēnijas valdības vārdā — M. Remica [*M. Remic*], pārstāvis/pārstāve,

— Apvienotās Karalistes vārdā — T. Harisa [*T. Harris*], pārstāve, kurai palīdz J. Stratforda [*J. Stratford*], *barrister*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — Ž. Brauns [*G. Braun*] un F. Kreišics [*V. Kreuschitz*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2008. gada 22. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

## Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālo nolēmumu ir par EKL 43., 48. un 234. panta interpretāciju.

2 Šis lūgums iesniegts sakarā ar prasību, ko cēlusi *CARTESIO Oktató és Szolgáltató bt* (turpmāk tekstā — "*Cartesio*"), sabiedrība, kas reģistrēta Bajā [*Baja*] (Ungārijā), par lēmumu, ar kuru noraidīts tās lūgums ar mērķi komercreģistrā ierakstīt tās juridiskās adreses pārcelšanu uz Itāliju.

**Atbilstošās valsts tiesību normas**

*Civilprocesa tiesības*

3 1952. gada likuma Nr. III par Civilprocesa kodeksu (*a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény*, turpmāk tekstā — "Civilprocesa kodekss") 10. panta 2. punktā ir noteikts:

"Otrajā instancē lemj:

[..]

b) lietās, kas ir departamentu tiesu kompetencē (vai galvaspilsētas tiesu kompetencē), reģionālās apelācijas tiesas."

4 Kodeksa 155./A pantā ir paredzēts:

"1) Tiesa var saskaņā ar Eiropas Kopienu Dibināšanas līgumu vērsties Eiropas Kopienu Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

2) Tiesa vēršas Kopienu Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ar rīkojumu un aptur šajā pašā sakarā tiesvedību. [..]

3) Rīkojumu par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu var pārsūdzēt. Rīkojumu, ar kuru noraidīts prasījums izteikt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, nevar pārsūdzēt.

[..]"

5 Saskaņā ar šī paša kodeksa 233. panta 1. punktu:

"Tiesu, kas lemj pirmajā instancē, lēmumus var pārsūdzēt, ja vien likums to neizslēdz [..]."

6 Šī kodeksa 233./A pantā ir paredzēts:

"Rīkojumi, kas pieņemti tiesvedībā otrajā instancē, kurus ir tiesības pārsūdzēt, var tik pārsūdzēti saskaņā ar tiesvedībai pirmajā instancē piemērojamiem noteikumiem."

7 Civilprocesa kodeksa 249./A pantā ir noteikts:

"Lēmumu, ar kuru noraida lūgumu par prejudiciālu nolēmumu (155./A pants), kas pieņemts tiesvedībā otrajā instancē, var pārsūdzēt."

8 Kodeksa 270. pants ir izteikts šādi:

"1) Ja vien likums nenosaka citādi, *Legfelsőbb Bíróság* (Augstākā tiesa) var iesniegt kasācijas sūdzību. *Mutatis mutandis* tiek piemēroti vispārējie noteikumi šajā jautājumā.

2) *Legfelsőbb Bíróság* var iesniegt kasācijas sūdzību par likuma pārkāpumu par jebkuru spriedumu vai rīkojumu, kas ir *res judicata*. To var iesniegt jebkurš lietas dalībnieks, persona, kas iestājusies lietā vai persona, kuru skar attiecīgais nolēmums, daļā, kas to skar.

[..]"

9 Šī paša kodeksa 271. panta 1. punktā ir noteikts:

"Kasācijas sūdzība nevar tikt iesniegta:

a) pret lēmumiem, kas ieguvuši *res judicata* spēku pirmajā instancē, ja vien likums nedod šādu iespēju;

b) ja attiecīgais lietas dalībnieks nav izmantojis savas apelācijas tiesības un ja otrās instances tiesa, lemjot par cita lietas dalībnieka apelācijas sūdzību, atstājusi spēkā pirmās instances lēmumu;

[..]."

10 Saskaņā ar šī kodeksa 273. panta 3. punktu:

"Kasācijas sūdzības iesniegšana neaptur nolēmuma izpildi. Īpašos gadījumos *Legfelsőbb Bíróság* uz pieteikuma pamata var apturēt tā izpildi. [..]"

*Sabiedrību tiesības*

11 1997. gada likuma Nr. CXLIV par komercsabiedrībām (*a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény*) 1. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šis likums nosaka komercsabiedrību, kuru juridiskā adrese ir Ungārijā, izveidošanu, organizāciju un darbību, šo sabiedrību dibinātāju un asociēto (akcionāru) tiesības, pienākumus un atbildību, kā arī komercsabiedrību [..] pārveidi, saplūšanu un sadalīšanos un to likvidāciju."

12 Saskaņā ar šī likuma 11. pantu:

"Sabiedrības līgums (dibināšanas akts, sabiedrības statūti) norāda:

a) komercsabiedrības nosaukumu un juridisko adresi

[..]."

13 1997. gada likuma Nr. CXLV 1. panta 1. punktā, kas attiecas uz sabiedrību reģistrāciju, sabiedrību reklāmu un reģistrācijas tiesisko procedūru (*a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény*, turpmāk tekstā — "Sabiedrību reģistrācijas likums"), ir noteikts:

"Ar sabiedrību saprot komercorganizāciju [..] vai citu komerciāla rakstura tiesību subjektu [..], kas, ja vien likums vai valdības lēmums nenosaka citādi, tiek izveidots ar tā reģistrāciju komercreģistrā ar mērķi veikt peļņas komercdarbību."

14 Saskaņā ar šī likuma 2. panta 1. punktu:

"1. pantā minētie tiesību subjekti var būt komercreģistrā, ja likums liek vai atļauj iekļaušanu šajā reģistrā."

15 Šī likuma 11. pantā ir paredzēts:

"1) sabiedrību komercreģistrā iekļauj departamenta (vai galvaspilsētas) tiesu, kas rīkojas kā par šī reģistra saturu atbildīgā tiesa [komercreģistra tiesa] [..];

2) [..] par sabiedrības reģistrāciju un visu pārējo to interesējošo procedūru veikšanā šajā likumā paredzētā kompetentā tiesa ir tā tiesa, kuras teritorijā ir šīs sabiedrības juridiskā adrese.

[..]”

16 Šī paša likuma 12. panta 1. punktā ir noteikts:

“Šajā likumā paredzētie dati par sabiedrībām tiek ierakstīti komercreģistrā. Attiecībā uz visām sabiedrībām reģistrs ietver:

[..]

d) sabiedrības juridisko adresi [..].”

17 Saskaņā ar Sabiedrību reģistrācijas likuma 16. panta 1. punktu:

“Sabiedrības juridiskā adrese [..] ir tur, kur ir tās uzņēmējdarbības vadības centrs [..].”

18 Šī likuma 29. panta 1. punktā ir noteikts:

"Visus lūgumus par grozījumiem sabiedrības reģistrācijas atzīmē iesniedz par komercreģistra saturu atbildīgajai tiesai 30 dienu laikā no grozījumu datuma, kas to pamato, ja likums nenosaka citādi."

19 Šī likuma 34. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Katra sabiedrības juridiskās adreses pārcelšana uz vietu, kas atrodas citas komercreģistra tiesas jurisdikcijā, ir jāreģistrē kā izmaiņa tiesā, kurai ir jurisdikcija pār vietu, kur ir iepriekšējā juridiskā adrese. Pēdējā pārbauda lūgumus veikt grozījumus reģistrācijas atzīmē pirms juridiskās adreses maiņas un reģistrē pārcelšanu."

*Starptautiskās privāttiesības*

20 1979. gada starptautisko privāttiesību dekrētlikuma Nr. 13 (*a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet*) 18. pantā ir noteikts:

"1) Juridiskas personas tiesībspēju, tā komersanta statusu, tiesības saistībā ar tās juridisko personību un juridiskajām attiecībām starp tās dalībniekiem regulē tās *lex personalis*.

2) Juridiskas personas *lex personalis* ir tās dalībvalsts tiesības, saskaņā ar kurām juridiskā persona tikusi reģistrēta.

3) Ja juridiskā persona tikusi reģistrēta saskaņā ar vairāku valstu tiesībām vai ja reģistrācija [..] saskaņā ar juridiskās personas juridiskās adreses atrašanās vietas dalībvalsts piemērojamām tiesībām nebija nepieciešama, *lex personalis* ir juridiskās adreses valsts tiesības.

4) Ja juridiskai personai nav juridiskās adreses vai tai ir vairākas juridiskās adreses vairākās valstīs un ja kādas šīs valsts tiesības neparedz reģistrāciju, tās *lex personalis* ir tās dalībvalsts tiesības, kur ir tās uzņēmējdarbības vadības centrs."

**Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi**

21 *Cartesio* tika nodibināta 2004. gada 20. maijā "betéti társaság" (vienkārša komandītsabiedrība) juridiskā formā saskaņā ar Ungārijas tiesībām. Tās juridiskā adrese tika izveidota Bajā (Ungārija). 2004. gada 11. jūnijā tā tika iekļauta komercreģistrā.

22 Sabiedrības komandīts — persona, kas atbild tikai iemaksas apmērā, — un komplementārais dalībnieks — persona, kas uzņemas pilnu atbildību par sabiedrības parādiem, — ir divas Ungārijā dzīvojošas fiziskas personas, kam ir šīs dalībvalsts pilsonība. Sabiedrība darbojas tostarp cilvēkresursu, sekretāru, tulkošanas, izglītības un apmācības jomā.

23 *Cartesio* 2005. gada 11. novembrī iesniedza lūgumu *Bács-Kiskun Megyei Bíróság* (Bāčas-Kiškunas apgabala tiesa), kas rīkojas kā *Cégbíróság* (sabiedrību tiesa), lai reģistrētu tās juridiskās adreses pārcelšanu uz Galarati [*Gallarate*] (Itālija) un tādējādi grozītu atzīmi par tās juridisko adresi komercreģistrā.

24 Ar 2006. gada 24. janvāra lēmumu šis lūgums tika noraidīts, pamatojot ar to, ka spēkā esošās Ungārijas tiesības neļauj Ungārijā dibinātai sabiedrībai pārcelt savu juridisko adresi uz ārvalstīm, turpinot būt Ungārijas tiesību kā tās *lex personalis* pakļautībā.

25 *Cartesio* pārsūdzēja šo lēmumu *Szegedi Ítélőtábla* (Šegedas Apelācijas tiesa).

26 Pamatojoties uz 2005. gada 13. decembra spriedumu lietā C-411/03 *SEVIC Systems* (Krājums, I-10805. lpp.), *Cartesio* iesniedzējtiesā norādīja, ka tiktāl, ciktāl Ungārijas likums nošķir komercsabiedrības atkarībā no dalībvalsts, kur ir to juridiskā adrese, šis likums ir pretrunā EKL 43. un 48. pantam. No šiem pantiem izrietot, ka Ungārijas likums nevar likt Ungārijas sabiedrībām juridiskās adreses izveidošanai likt izvēlēties Ungāriju.

27 *Cartesio* arī apgalvoja, ka iesniedzējtiesai ir pienākums uzdot prejudiciālo jautājumu šajā sakarā, jo tā ir valsts tiesa, kuras lēmumus nevar pārsūdzēt.

28 Iesniedzējtiesa norāda, ka tiesvedība gan tiesās, kuras atbild par komercreģistra saturu, gan arī tiesās, kas par šīs tiesas lēmumiem lemj apelācijas instancē, saskaņā ar Ungārijas tiesībām nenotiek saskaņā ar sacīkstes principu. Tā līdz ar to uzdod jautājumu, vai to var uzskatīt par "tiesu" EKL 234. panta izpratnē.

29 Pozitīvas atbildes gadījumā uz šo jautājumu iesniedzējtiesa turklāt uzskata, ka paliekot neskaidrs, vai EKL 234. panta trešās daļas nolūkā tā ir jākvalificē kā tiesa, kuras lēmumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt.

30 Šajā sakarā tā norāda, ka, ja saskaņā ar Ungārijas tiesībām tās apelācijas kārtībā pieņemtiem lēmumiem ir *res judicata* spēks un tie ir izpildāmi, tos tomēr var pārsūdzēt ar ārkārtas sūdzību, proti, ar kasācijas sūdzību *Legfelsőbb Bíróság*.

31 Tomēr, tā kā kasācijas sūdzības mērķis ir nodrošināt judikatūras vienveidību, šādas prasības iesniegšanas iespējas ir ierobežotas, it īpaši ar pamatu attiecībā uz pienākumu norādīt likuma pārkāpumu pieņemamības nosacījumu.

32 Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka doktrīnā un valstu judikatūrā ir uzdoti jautājumi par Civilprocesa kodeksa 155./A, gan 249./A pantā esošo noteikumu par prasībām par lēmumiem, ar kuriem Tiesai tiek iesniegts prejudiciāls jautājums, saderīgumu ar EKL 234. pantu.

33 Šajā sakarā iesniedzējtiesa norāda, ka šo noteikumu rezultātā tiesa, kura lemj apelācijas kārtībā, liedz iesniedzējtiesai, kas ir nolēmusi iesniegt Tiesai prejudiciālu jautājumu, to darīt, lai gan Tiesas sniegta Kopienu tiesību noteikuma interpretācija ir vajadzīga lietas atrisināšanai, kura ir iesniegta šajā instancē.

34 Attiecībā uz pamata lietas būtību iesniedzējtiesa uzskata, atsaucoties uz 1988. gada 27. septembra spriedumu lietā 81/87 *Daily Mail and General Trust* (*Recueil*, 5483. lpp.), ka EKL 43. un 48. pantā paredzētā brīvība veikt uzņēmējdarbību neietver tiesības sabiedrībai, kas dibināta saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesisko regulējumu un ir reģistrēta tajā, pārcelt savu centrālo administrāciju un līdz ar to savu galveno biroju uz citu dalībvalsti, saglabājot juridisko personību un sākotnējo piederību, ja pret to iebilst kompetentās iestādes.

35 Tomēr, kā uzskata iesniedzējtiesa, Tiesas vēlākā judikatūra varētu būt ieviesusi nianses šajā principā.

36 Šajā sakarā šī tiesa atgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru visi pasākumi, kas aizliedz, aptur vai padara mazāk pievilcīgu šīs brīvības izmantošanu, ir sabiedrību uzņēmējdarbības brīvības ierobežojums, šajā sakarā atsaucoties tostarp uz 2004. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-442/02 *CaixaBank France* (Krājums, I-8961. lpp., 11. un 12. punkts).

37 Iesniedzējtiesa turklāt norāda, ka iepriekš minētajā spriedumā lietā *SEVIC Systems* Tiesa noteica, ka EKL 43. un 48. pants aizliedz, ka kādā dalībvalstī tiek vispārēji aizliegts valsts komercreģistrā ierakstīt divu sabiedrību saplūšanu, izbeidzot darbību, nelikvidējot vienu sabiedrību un šīs sabiedrības aktīvus nododot otrai sabiedrībai, ja vienai no šīm divām sabiedrībām juridiskā adrese ir citā dalībvalstī, lai gan šāda ierakstīšana ir

iespējama, ja tiek ievēroti noteikti nosacījumi, ja abām saplūšanā dalību ņemošajām sabiedrībām juridiskā adrese ir pirmās dalībvalsts teritorijā.

38 Vēl viens Tiesas judikatūrā iedibināts princips ir tāds, ka valsts tiesības nedrīkst nošķirt sabiedrības pēc tās personas pilsonības, kas lūdz ierakstīšanu komercreģistrā.

39 Visbeidzot, iesniedzējtiesa norāda, ka Padomes 1985. gada 25. jūlija Regula (EEK) Nr. 2137/85 par Eiropas Ekonomisko interešu grupām (EEIG) (OV L 199, 1. lpp.), kā arī Padomes 2001. gada 8. oktobra Regula (EK) Nr. 2157/2001 par Eiropas uzņēmējsabiedrības (*SE*) statūtiem (OV L 294, 1. lpp.), paredz ar tām izveidotām Kopienas uzņēmējdarbības formām elastīgākus un lētākus noteikumus, kas ļauj pārcelt to juridisko adresi vai to biroju uz citu dalībvalsti bez iepriekšējas likvidācijas.

40 Šajos apstākļos *Szegedi Ítélőtábla*, uzskatot, ka tās izskatāmās tiesvedības atrisināšana ir atkarīga no Kopienu tiesību interpretācijas, nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai otrās instances tiesa, kurā iesniegta apelācijas sūdzība par komerctiesas lēmumu lietā par [sabiedrības] reģistrācijas atzīmes grozīšanu, ir tiesīga iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar EKL 234. pantu, ja nedz lēmuma pieņemšanas procedūra [pirmās instances] tiesā, nedz apelācijas tiesvedība nav notikusi saskaņā ar sacīkstes principu?

2) Ja otrās instances tiesu var uzskatīt par tiesas iestādi, kas saskaņā ar EKL 234. pantu ir tiesīga uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu — vai tā ir uzskatāma par pēdējās instances tiesu, kurai saskaņā ar šo pantu ir pienākums vērsties Tiesā ar jautājumiem par Kopienu tiesību interpretāciju?

3) Vai no EKL 234. panta tieši izrietošās Ungārijas tiesu pilnvaras uzdot prejudiciālus jautājumus tiek vai var tikt ierobežotas ar valsts tiesību normu, kas atzīst tiesības saskaņā ar valsts tiesību aktiem iesniegt apelācijas sūdzību par rīkojumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, ja apelācijas gadījumā augstākas instances valsts tiesa var grozīt vai atcelt šo rīkojumu un uzdot tiesai, kas izdevusi rīkojumu, turpināt apturēto tiesvedību saskaņā ar valsts tiesību aktiem?

4) a) Ja sabiedrība, kas dibināta Ungārijā saskaņā ar Ungārijas tiesību aktiem un reģistrēta Ungārijas komercreģistrā, vēlas pārcelt savu juridisko adresi uz citu [Eiropas] Savienības dalībvalsti — vai šo jautājumu regulē Kopienu tiesības vai arī tiesību aktu saskaņošanas trūkuma dēļ tam ir piemērojamas tikai valsts tiesības?

b) Vai Ungārijas sabiedrība var lūgt pārcelt savu juridisko adresi uz citu Savienības dalībvalsti, tieši atsaucoties uz Kopienu tiesībām (šajā gadījumā — EKL 43. un 48. pantu)? Apstiprinošas atbildes gadījumā — vai izcelsmes dalībvalsts vai uzņemošā dalībvalsts šādu pārcelšanu var pakļaut jebkādam nosacījumam vai atļaujas saņemšanai?

c) Vai EKL 43. un 48. pants jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesību norma vai prakse, kas komercsabiedrībām piemērojamo tiesību izmantošanā šīs sabied-

rības nodala atkarībā no dalībvalsts, kurā ir to juridiskā adrese, nav saderīga ar Kopienu tiesībām?

[d)] Vai EKL 43. un 48. pants jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesību norma vai prakse, kas [attiecīgās dalībvalsts] sabiedrībai traucē pārcelt tās juridisko adresi uz citu dalībvalsti, nav saderīga ar Kopienu tiesībām?"

**Par lūgumu par mutvārdu procedūras atsākšanu**

41 Ar aktu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2008. gada 9. septembrī, Īrija lūdza Tiesu atsākt mutvārdu procedūru, piemērojot Reglamenta 61. pantu, attiecībā uz ceturto prejudiciālo jautājumu.

42 Sava lūguma pamatojumam Īrija norādīja, ka pretēji tam, kā uzskata ģenerāladvokāts savos secinājumos, lēmums par prejudiciālu jautājumu uzdošanu nebūtu jāsaprot tādējādi, ka ceturtais jautājums attiecas uz juridisko adresi, kas Ungārijas tiesībās definēta kā centrālās administrācijas vieta, un līdz ar to sabiedrības faktiskās adreses pārcelšanu.

43 Kā uzskata Īrija, no lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu tulkojuma angļu valodā izriet, ka šis jautājums attiecas uz juridiskās adreses pārcelšanu.

44 Tādēļ Īrija būtībā norāda, ka viens no faktiskajiem pieņēmumiem, uz kuriem savu analīzi balsta ģenerāladvokāts, ir nepareizs.

45 Tomēr Īrija uzskata — ja Tiesa balstītos uz šo pašu pieņēmumu, tai būtu jāsāk atkārtots mutvārdu process, lai sniegtu iespēju šajā lietā iesaistītajiem iesniegt apsvērumus, pamatojoties uz šādu pieņēmumu.

46 No judikatūras izriet, ka Tiesa pēc savas ierosmes vai ievērojot ģenerāladvokāta ieteikumu vai arī lietas dalībnieku lūgumu var izdot rīkojumu par atkārtotu mutvārdu procesa sākšanu atbilstoši Reglamenta 61. pantam, ja tā uzskata, ka tai nav pietiekami skaidri lietas apstākļi vai ka lieta ir jāizskata, ņemot vērā argumentu, ko lietas dalībnieki nav apsprieduši (it īpaši skat. 2008. gada 26. jūnija spriedumu lietā C-284/06 *Burda*, Krājums, I-4571. lpp., 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

47 Šajā sakarā ir jākonstatē, pirmkārt, ka no lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu kopumā izriet, ka ceturtais jautājums attiecas nevis uz sabiedrības, par ko ir pamata lieta, juridiskās adreses pārcelšanu, bet gan par tās faktiskās adreses pārcelšanu.

48 Tādējādi, kā ir norādīts lēmumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu, no Ungārijas tiesībām par sabiedrību reģistrāciju izriet, ka, piemērojot šo tiesisko regulējumu, sabiedrības juridiskā adrese tiek definēta kā vieta, kur ir tās uzņēmējdarbības vadības centrs.

49 Turklāt iesniedzējtiesa ir klasificējusi pamata lietu atbilstoši situācijai, kas bija par pamatu lietai, kurā tika pieņemts iepriekš minētais spriedums *Daily Mail and General Trust*, ko tā apraksta kā lietu par sabiedrību, kas dibināta saskaņā ar vienas dalībvalsts tiesisko regulējumu un reģistrēta šajā dalībvalstī, kas vēlas pārcelt savu centrālo administrāciju un līdz ar to savu faktisko pamata uzņēmējdarbības vietu uz citu dalībvalsti, tomēr saglabājot savu oriģinālo juridisko personību un valsts piederību, pret ko iebilst kompetentās iestādes. Konkrētāk, tā uzdod jautājumu, vai šajā spriedumā noteiktais princips, ka EKL 43. un 48. pants nepiešķir sabiedrībām tiesības pārcelt savu centrālo administrāciju, saglabājot juridisko personību dalībvalstī, saskaņā ar kuras tiesībām šīs sabiedrības tika dibinātas, nav niansēts Tiesas vēlākajā judikatūrā.

50 Otrkārt, Tiesa skaidri lūdza Īriju un citus ieinteresētos koncentrēt savus procesuālos rakstus, pamatojoties uz pieņēmumu, ka pamata lietā norādītā problēma ir par attiecīgās sabiedrības faktiskās adreses, proti, vietas, kur atrodas tās valde, pārcelšanu uz citu dalībvalsti.

51 Lai gan savos procesuālajos rakstos Īrija tomēr koncentrējas uz pieņēmumu, ka šajā gadījumā runa ir par sabiedrības juridiskās adreses pārcelšanu, tā arī vispārīgi izklāsta savu nostāju par pieņēmumu, ka pamata lieta ir par sabiedrības faktiskās adreses pārcelšanu, — nostāja, ko tā turklāt atkārtoja lūgumā sākt atkārtotu mutvārdu procesu.

52 Šajos apstākļos Tiesa, uzklausījusi ģenerāladvokātu, uzskata, ka tai ir visa vajadzīgā informācija, lai atbildētu uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem, un ka lieta nebūtu jāaplūko, pamatojoties uz argumentu, par ko lietas dalībniekiem nav bijusi iespēja izteikties.

53 Līdz ar to nav jāizdod rīkojums sākt atkārtotu mutvārdu procesu.

**Par prejudiciālajiem jautājumiem**

*Par pirmo jautājumu*

54 Ar šo jautājumu Tiesai būtībā tiek jautāts par to, vai tāda tiesa kā iesniedzējtiesa, kas izskata apelācijas sūdzību par komercreģistra tiesas lēmumu, ar kuru noraida lūgumu grozīt šajā reģistrā esošu atzīmi, ir jāuzskata par tiesu, kurai ir pilnvaras iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar EKL 234. pantu, neraugoties uz faktu, ka nedz lēmuma pieņemšanas procedūra šajā tiesā, nedz apelācijas tiesvedība par šo lēmumu iesniedzējtiesā nav notikusi saskaņā ar sacīkstes principu.

55 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai noteiktu, vai iestāde, kas iesniedz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir uzskatāma par tiesu EKL 234. panta izpratnē — kas ir vienīgi Kopienu tiesību jautājums —, Tiesa ņem vērā vairāku faktoru kopumu, kā, piemēram, vai iestāde ir izveidota ar likumu, vai tā ir pastāvīga, vai tās pieņemtie nolēmumi ir saistoši, vai process tajā notiek *inter partes*, vai tā piemēro tiesību normas, kā arī vai tā ir neatkarīga (it īpaši skat. 2006. gada 27. aprīļa spriedumu lietā C-96/04 *Standesamt Stadt Niebüll*, Krājums, I-3561. lpp., 12. punkts un tajā minētā judikatūra).

56 Tomēr attiecībā uz tiesvedības iesniedzējtiesā sacīkstes principa raksturu EKL 234. pants nepakārto vēršanos Tiesā tam, vai šajā tiesvedībā ievērots sacīkstes princips. Tieši pretēji, no šī panta iziet, ka valsts tiesas ir pilnvarotas vērsties Tiesā, ja tās izskata

strīdu un ja tām ir lūgts pieņemt spriedumu tiesvedībā, kuras mērķis ir saņemt tiesas nolēmumu (šajā sakarā skat. it īpaši 2002. gada 15. janvāra spiedumu lietā C-182/00 *Lutz* u.c., *Recueil*, I-547. lpp., 13. punkts un tajā minētā judikatūra).

57 Tādējādi, kad tā pieņem administratīvu lēmumu, vienlaicīgi neesot lūgta atrisināt strīdu, komercreģistra tiesa nevar tikt uzskatīta par tādu, kas veic tiesas funkciju. Tā ir gadījumā, piemēram, ja tā lemj par sabiedrības ierakstīšanu reģistrā atbilstoši procedūrai, kuras priekšmets nav akta atcelšana, ar kuru negatīvi tiek skartas iesniedzēja tiesības (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Lutz* u.c., 14. punkts un tajā minētā judikatūra).

58 Savukārt tiesā, kurā iesniegta apelācijas sūdzība par zemākas komercreģistra tiesas lēmumu, ar kuru noraida šādu ierakstīšanas lūgumu, tā kā šīs apelācijas sūdzības priekšmets ir šī lēmuma atcelšana, par kuru tiek apgalvots, ka tas aizskar iesniedzēja tiesības, ir uzsākta tiesvedība un tā veic tiesas funkciju.

59 Tādējādi šādā gadījumā apelācijas tiesa principā ir jāuzskata par tiesu EKL 234. panta izpratnē, kura ir pilnvarota uzdot prejudiciālu jautājumu Tiesai (šādam gadījumam it īpaši skat. 2003. gada 15. maija spriedumu lietā C-300/01 *Salzmann*, *Recueil*, I-4899. lpp.; iepriekš minēto spriedumu lietā *SEVIC Systems*, kā arī 2007. gada 11. oktobra spriedumu lietā C-117/06 *Möllendorf* u.c., Krājums, I-8361. lpp.).

60 No tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka pamata lietā iesniedzējtiesa apelācijas kārtībā lemj par prasību atcelt lēmumu, ar kuru zemākas instances komercreģistra tiesa noraidījusi sabiedrības lūgumu šajā reģistrā ierakstīt tās juridiskās adreses pārcelšanu, kam vajadzīgs šajā reģistrā esošas atzīmes grozījums.

61 Tādējādi pamata lietā iesniedzējtiesā ir uzsākta tiesvedība un tā veic tiesas funkciju, neraugoties uz to, ka šajā tiesā nav procedūras sacīkstes principa.

62 Tādējādi, ņemot vērā šī sprieduma 55. un 56. punktā minēto judikatūru, iesniedzējtiesa ir jāuzskata par "tiesu" EKL 234. panta izpratnē.

63 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka tāda tiesa kā iesniedzējtiesa, kas izskata apelācijas sūdzību par lēmumu, ko pieņēmusi komercreģistra, ar kuru noraidīts lūgums veikt grozījumu atzīmē šajā reģistrā, ir jāuzskata par tiesu, kurai ir tiesības iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu EKL 234. panta izpratnē, neraugoties uz apstākli, ka nedz lēmuma pieņemšanas procedūra šajā tiesā, nedz apelācijas tiesvedība iesniedzējtiesā nav notikusi saskaņā ar sacīkstes principu.

*Par otro jautājumu*

64 Ar šo jautājumu Tiesa būtībā jautā, vai tāda tiesa kā iesniedzējtiesa, par kuras lēmumiem, kas pieņemti tiesvedībā, var iesniegt kasācijas sūdzību, ir jāuzskata par tiesu, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt EKL 234. panta trešās daļas izpratnē.

Par pieņemamību

65 Eiropas Kopienu Komisija apgalvo, ka šis jautājums ir nepieņemams, jo neattiecas uz pamata strīda atrisināšanu, tā kā lūgumu Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu tā jau esot pieņēmusi, kādēļ nav nozīmes šaubīties par vēršanās tajā obligāto vai neobligāto raksturu.

66 Šis iebildums ir jānoraida.

67 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Kopienu tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros, kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Valsts tiesas iesniegto lūgumu Tiesa var noraidīt tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Kopienu tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamata tiesvedības faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu

noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (šajā sakarā skat. 2007. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no C-222/05 līdz C-225/05 *van der Weerd* u.c., Krājums, I-4233. lpp., 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

68 Kā arī tika norādīts šī sprieduma 27. punktā, *Cartesio* iesniedzējtiesā apgalvoja, ka tai ir pienākums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, jo šī tiesa esot jāuzskata par tiesu, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt EKL 234. panta trešās daļas izpratnē.

69 Pārbaudot šaubas par tajā norādīto pamatu, iesniedzējtiesa nolēma iesniegt Tiesai vienu prejudiciālu jautājumu šajā sakarā.

70 Tas būtu pretēji sadarbības garam, kam ir jāvalda attiecībās starp valsts tiesām un Tiesu, un tiesvedības ekonomijas principam prasīt, lai valsts tiesa vispirms iesniegtu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kurā uzdots tikai viens jautājums, vai šī tiesa pieder pie tām tiesām, kuras paredzētas EKL 234. panta trešajā daļā, pirms vēlāk ar otro lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tiktu noformulēti jautājumi saistībā ar Kopienu tiesību noteikumiem, kas ir tai iesniegtā strīda priekšmets.

71 Turklāt Tiesa jau atbildēja uz jautājumu par iesniedzējtiesas raksturu attiecībā uz EKL 234. panta trešo daļu kontekstā ar zināmām līdzībām ar šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kontekstu, neapšaubot šī jautājuma pieņemamību (2002. gada 4. jūnija spriedums lietā C-99/00 *Lyckeskog*, *Recueil*, I-4839. lpp.).

72 Šajos apstākļos nešķiet, vismaz ne acīmredzami, ka lūgtajai Kopienu tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar realitāti vai pamata tiesvedības priekšmetu.

73 Tādēļ atbilstības pieņēmumi, kas attiecas uz lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, ciktāl tas skar šo prejudiciālo jautājumu, nevar tikt atspēkoti ar Komisijas izteikto iebildumu (it īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c., 22. un 23. punkts).

74 No tā iziet, ka otrais prejudiciālais jautājums ir pieņemams.

Par lietas būtību

75 Līdz ar to šis jautājums ir par to, vai iesniedzējtiesa ir jāuzskata par "tiesu, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt," EKL 234. panta trešās daļas izpratnē. No lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka šis jautājums ir uzdots, ņemot vērā faktu, kas norādīts šī sprieduma 30. un 31. punktā, ka, ja Ungārijas tiesības paredz, ka šīs tiesas apelācijas tiesvedībā pieņemtos lēmumus var pārsūdzēt ar ārkārtas prasību, proti, ar kasācijas sūdzību *Legfelsőbb Bíróság*, tā kā šāda kasācija nodrošina judikatūras vienveidību, iespējas iesniegt šādu prasību ir ierobežotas, it īpaši ar pamatu pieņemamības nosacījumu saistībā ar pienākumu norādīt likuma pārkāpumu, kā arī ņemot vērā faktu, kas arī ir norādīts lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, ka saskaņā ar Ungārijas tiesībām kasācijas sūdzība principā neaptur apelācijas tiesvedībā pieņemtā lēmuma izpildi.

76 Tiesa jau nosprieda, ka valsts apelācijas tiesas lēmumi, kurus lietas dalībnieki var pārsūdzēt augstākā tiesā, nav tādas "tiesas" lēmumi, "kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt" EKL 234. panta izpratnē. Apstāklis, ka uz šādu apstrīdējumu izskatīšanu pēc būtības attiecas Tiesas iepriekšējs paziņojums par pieņemamību, neliedz lietas dalībniekiem tiesību aizsardzības līdzekļus (iepriekš minētais spriedums lietā *Lyckeskog*, 16. punkts).

77 Tas vēl vairāk pastiprinās attiecībā uz tādu procesuālo sistēmu, kādā ir izskatāma pamata lieta, tādējādi, ka tajā nav iepriekšēja Augstākās tiesas paziņojuma par kasācijas pieņemamību, bet tā aprobežojas tikai ar ierobežojumu noteikšanu attiecībā uz pamatu raksturu, ko var iesniegt šādā tiesā, kam ir jābūt par likuma pārkāpumu.

78 Šādi ierobežojumi, tāpat kā kasācijas sūdzības *Legfelsőbb Bíróság* apturošā spēkā neesamība, nevar liegt lietas dalībniekiem tiesā, kuras lēmumi var tikt pārsūdzēti, iespēju iedarbīgi izmantot savas tiesības celt prasību pret šīs tiesas lēmumu, kas izskata tādu strīdu kā pamata lietā. Šie ierobežojumi un šīs apturošās iedarbības neesamība līdz ar to netieši nenorāda, ka šī tiesa būtu jāuzskata par tiesu, kura pieņem nepārsūdzamu lēmumu.

79 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz otro uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka tāda tiesa kā iesniedzējtiesa, kuras pieņemtie lēmumi tādā tiesvedībā kā pamata lietā var tikt pārsūdzēti kasācijas kārtībā, nevar tikt uzskatīta par tiesu, kuras lēmumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt EKL 234. panta trešās daļas izpratnē.

*Pat trešo jautājumu*

Par pieņemamību

80 Īrija norāda, ka šis jautājums ir hipotētisks un līdz ar nepieņemams tādējādi, ka, tā kā lēmums lūgt prejudiciālu nolēmumu netika pārsūdzēts sakarā ar tiesību jautājumu, atbilde uz šo jautājumu neesot lietderīga atbilde iesniedzējtiesai.

81 Komisija arī aicina Tiesu konstatēt, ka par šo jautājumu nav jālemj tā hipotētiskā rakstura dēļ, tādēļ ka iesniedzējtiesas lēmums ir stājies spēkā kā *res judicata* un nonācis Tiesā.

82 Šie iebildumi nevar tikt pieņemti.

83 Ir skaidrs, kā arī tas tika atgādināts šī sprieduma 67. punktā, ka atbilstības pieņēmums, kas attiecas uz lēmumiem lūgt prejudiciālu nolēmumu, var atsevišķos gadījumos tikt noraidīts, it īpaši ja Tiesa konstatē, ka problēma ir hipotētiska.

84 Īrija un Komisija apgalvo, ka problēma par valsts noteikumu par lēmuma par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā pārsūdzēšanu iespējamo nesaderīgumu ar EKL

234. panta otro daļu, par ko ir šis jautājums, ir hipotētiska tādējādi, ka šajā gadījumā lēmums par prejudiciālo jautājumu uzdošanu nav pārsūdzēts un ir stājies spēkā kā *res judicata*.

85 Tomēr ne šis lēmums, ne Tiesai nosūtītie lietas materiāli neļauj konstatēt, ka šis lēmums nav ticis vai vairs nevar tikt pārsūdzēts.

86 Ņemot vērā šī sprieduma 67. punktā atgādināto pastāvīgo judikatūru, šādā neskaidrā situācijā, tādējādi, ka atbildība par tiesiskā un faktiskā ietvara, kurā ietilpst prejudiciālais jautājums, definēšanas precizitāti ir valsts tiesas pienākums, atbilstības pieņēmums, kas attiecas uz šo prejudiciālo jautājumu, nav apstrīdēts.

87 No tā izriet, ka trešais jautājums ir pieņemams.

Par lietas būtību

88 EKL 234. pants piešķir valsts tiesām iespēju un vajadzības gadījumā uzliek tām pienākumu uzdot prejudiciālu jautājumu, ja tiesnesis pēc savas iniciatīvas vai pēc lietas dalībnieku lūguma konstatē, ka strīda pamatā ir panta pirmajā daļā paredzēts jautājums. No tā izriet, ka valsts tiesām ir visplašākās tiesības vērsties Tiesā, ja tās uzskata, ka tajās izskatāmā lieta rada jautājumus par Kopienu tiesību noteikumu interpretāciju vai to spēkā esamības vērtējumu, kam vajadzīgs lēmums par tiem (1974. gada 16. janvāra spriedums lietā 166/73 *Rheinmühlen-Düsseldorf*, *Recueil*, 33. lpp., 3. punkts).

89 No Tiesas judikatūras arī izriet, ka attiecībā uz tiesu, kuras lēmumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem var pārsūdzēt, EKL 234. pants neaizliedz, ka uz šādas tiesas, kura vēršas Tiesā prejudiciālā kārtībā, lēmumiem vēl arvien attiecas valsts tiesībās paredzētie parastie tiesību aizsardzības līdzekļi. Tomēr tiesiskās skaidrības un drošības interesēs Tiesai ir jāņem vērā iesniedzējtiesas lēmums, kuram jābūt spēkā pilnībā, ja vien tas nav ticis atcelts (1974. gada 12. februāra spriedums lietā 146/73 *Rheinmühlen-Düsseldorf*, *Recueil*, 139. lpp., 3. punkts).

90 Turklāt Tiesa nosprieda, ka EKL 234. pantā noteiktā sistēma Kopienu tiesību vienotas interpretācijas nodrošināšanai dalībvalstīs rada tiešu sadarbību starp Tiesu un valsts tiesām, kas nav atkarīga no jebkādas lietas dalībnieku iniciatīvas (2008. gada 12. februāra spriedums lietā C-2/06 *Kempter*, Krājums, I-411. lpp., 41. punkts).

91 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tiek pamatots ar tiesu tiešu dialogu, kur iespējamais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pilnībā atkarīgs no valsts tiesas vērtējuma par šī lūguma iesniegšanas nozīmīgumu un nepieciešamību (iepriekš minētais spriedums lietā *Kempter*, 42. punkts).

92 No lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu izriet, ka saskaņā ar Ungārijas tiesībām atsevišķu apelācijas sūdzību var celt par lēmumu, ar kuru izdod lēmumu lūgt prejudiciālu nolēmumu Tiesai, visai pamata lietai paliekot izskatīšanā tiesā, kura pieņem lēmumu, tiesvedību atliekot līdz Tiesas sprieduma pasludināšanai. Saskaņā ar Ungārijas tiesībām šādai apelācijas tiesai ir tiesības pārveidot šo lēmumu, atcelt lēmumu par prejudiciālā jautājuma uzdošanu un likt pirmās instances tiesai turpināt apturēto tiesvedību saskaņā ar valsts tiesībām.

93 Kā arī izriet no šī sprieduma 88. un 89. punktā atgādinātās judikatūras par valsts tiesu, kuras lēmumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem var pārsūdzēt, EKL 234. pants neaizliedz, ka uz šīs tiesas, kas vērsusies Tiesā prejudiciālā kārtībā, lēmumiem vēl arvien attiecas parastie valsts tiesībās paredzētie tiesību aizsardzības līdzekļi. Tomēr šādas prasības iznākumam nebūtu jāierobežo kompetence, ko EKL 234. pants piešķir šai tiesai, vērsties Tiesā, ja tā uzskata, ka kādā no tās izskatāmajām lietām rodas jautājumi par Kopienu tiesību interpretāciju, kam vajadzīgs Tiesas nolēmums.

94 Turklāt ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka situācijā, kad kāda lieta otro reizi nonāk pie pirmās instances tiesas pēc tam, kad tās pieņemtu lēmumu atcēlusi pēdējās instances tiesa, šī tiesa saglabā tiesības vērsties Tiesā saskaņā ar EKL 234. pantu, neraugoties uz to, ka valsts tiesībās ir noteikums, saskaņā ar kuru augstākas instances tiesas juridiskais vērtējums ir tiesām saistošs (iepriekš minētais 1974. gada 12. februāra spriedums lietā *Rheinmühlen-Düsseldorf*).

95 Piemērojot valsts tiesību normas par tiesībām iesniegt apelācijas sūdzību par lēmumu lūgt prejudiciālu nolēmumu, ko raksturo fakts, ka pamata lieta pilnībā paliek izskatīšanā iesniedzējtiesā un tikai lēmums par prejudiciālo jautājumu uzdošanu ir ierobežotā kārtā pārsūdzams, autonomā kompetence vērsties Tiesā, ko EKL 234. pants piešķir pirmajai tiesai, tiktu apšaubīta, ja, grozot lēmumu par prejudiciālo jautājumu uzdošanu, atceļot un nododot lietu tiesai, kas šo lēmumu pieņēmusi, lai turpinātu apturēto tiesvedību, apelācijas tiesa varētu liegt iesniedzējtiesai izmantot tiesības vērsties Tiesā, kas tai piešķirtas ar EK līgumu.

96 Saskaņā ar EKL 234. pantu vērtējums par prejudiciālā jautājuma nozīmīgumu un nepieciešamību principā ir tikai tiesas, kura izdod lēmumu uzdot prejudiciālus jautājumus, atbildībā, izņemot ierobežoto pārbaudi, ko Tiesa veic saskaņā ar šī sprieduma 67. punktā norādīto judikatūru. Tādējādi šai tiesai ir jāizdara secinājumi no

apelācijas sprieduma par lēmumu uzdot prejudiciālus jautājumus un, konkrētāk, jāsecina, ka tās lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir vai nu jāpatur spēkā, vai jāgroza, vai jāatsauc.

97 No tā izriet, ka tādā situācijā kā pamata lietā Tiesai arī tiesiskās skaidrības un noteiktības interesēs ir jāņem vērā lēmums lūgt prejudiciālu nolēmumu, kam jārada sekas, ja to izdevusī tiesa lēmumu nav atsaukusi vai grozījusi, tā kā tikai šī tiesa var lemt par šādu atsaukumu vai grozījumu.

98 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka, ja ir valsts tiesību normas par tiesībām iesniegt apelācijas sūdzību par lēmumu lūgt prejudiciālu nolēmumu, ko raksturo apstāklis, ka lieta pilnībā paliek izskatīšanā iesniedzējtiesā un tikai lēmums lūgt prejudiciālu nolēmumu ir pārsūdzams, EKL 234. panta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetence lūgt prejudiciālu nolēmumu Tiesai, ko šis Līguma noteikums piešķir visām valsts tiesām, nebūtu jāapšauba, piemērojot šādus noteikumus, kas ļauj apelācijas tiesai grozīt lēmumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu Tiesai, atcelt šo lūgumu un likt tiesai, kas šo lēmumu ir pieņēmusi, atsākt valsts tiesību procedūru, ko tā bija apturējusi.

*Par ceturto jautājumu*

99 Ar savu ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai EKL 43. un 48. pants jāinterpretē tādējādi, ka tie aizliedz dalībvalsts tiesisko regulējumu, kas saskaņā ar šīs

dalībvalsts tiesībām dibinātai sabiedrībai liedz pārcelt savu juridisko adresi uz citu dalībvalsti, saglabājot savu sabiedrības statusu saskaņā ar tās dalībvalsts tiesībām, saskaņā ar kuras tiesībām tā tikusi dibināta.

100 No lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *Cartesio*, sabiedrība, kas dibināta saskaņā ar Ungārijas tiesisko regulējumu un kuras izveidošanas laikā tās juridiskā adrese bija Ungārija, ir pārcēlusi savu juridisko adresi uz Itāliju, tomēr vēlas saglabāt sabiedrības statusu saskaņā ar Ungārijas tiesībām.

101 Saskaņā ar likumu par sabiedrību reģistrāciju atbilstoši Ungārijas tiesībām dibinātas sabiedrības juridiskā adrese ir vietā, kur ir tās uzņēmējdarbības vadība.

102 Iesniedzējtiesa izklāsta, ka *Cartesio* iesniegto lūgumu ierakstīt komercreģistrā tās juridiskās adreses maiņu noraidīja komercreģistra tiesa, pamatojot ar to, ka saskaņā ar Ungārijas tiesībām Ungārijā dibināta sabiedrība nevar vienlaicīgi pārcelt savu juridisko adresi, kā tā definēta šajā likumā, uz ārvalstīm un turpināt būt pakļauta Ungārijas tiesībām kā likumam, kas regulē tās statusu.

103 Šādai pārcelšanai vajadzīgs, ka pirms tam sabiedrība izbeidz pastāvēt un tiek dibināta no jauna saskaņā ar tās valsts tiesībām, kuras teritorijā tā vēlas izveidot savu jauno juridisko adresi.

104 Šajā sakarā Tiesa atgādina iepriekš minētā sprieduma lietā *Daily Mail and General Trust* 19. punktu, ka saskaņā ar valsts tiesībām izveidota sabiedrība pastāv tikai caur šo valsts tiesisko regulējumu, kas nosaka tās dibināšanu un darbību.

105 Šī paša sprieduma 20. punktā Tiesa norādīja, ka dalībvalstu tiesiskais regulējums atšķiras gan attiecībā uz saikni ar valsts teritoriju, kas ir prasīta, lai izveidotu sabiedrību, gan iespēju sabiedrībai, kas dibināta saskaņā ar šādu tiesisko regulējumu, vēlāk grozīt šo saikni. Atsevišķi tiesiskie regulējumi prasa, lai ne tikai tās uzņēmējdarbības juridiskā adrese, bet arī faktiskā adrese, proti, sabiedrības centrālā administrācija būtu attiecīgo dalībvalstu teritorijā, tādējādi centrālās administrācijas pārcelšana ārpus šīs teritorijas paredz sabiedrības likvidēšanu ar visām sekām, ko šāda likvidācija rada sabiedrību tiesību ziņā. Citi tiesiskie regulējumi piešķir sabiedrībām tiesības pārcelt savu centrālo administrāciju uz ārvalstīm, bet atsevišķi tiesiski regulējumi pakārto šīs tiesības zināmiem ierobežojumiem, un pārcelšanas juridiskās sekas dalībvalstīs ir atšķirīgas.

106 Tiesa turklāt šī paša sprieduma 21. punktā norādīja, ka EEK līgumā tika ņemtas vērā valsts tiesisko regulējumu atšķirības. Definējot šī līguma 58. pantā (pēc tam — EK līguma 58. pantā, kurš pats pēc tam kļuva par EKL 48. pantu) sabiedrības, kuras var saņemt tiesības uz uzņēmējdarbības brīvību, EEK līgums vienādā līmenī nostādīja sabiedrības juridisko adresi, centrālo administrāciju un faktisko uzņēmējdarbības vietu kā saikni.

107 2002. gada 5. novembra spriedumā lietā C-208/00 *Überseering* (*Recueil*, I-9919. lpp., 70. punkts) Tiesa saskaņā ar šiem apsvērumiem no tā secināja, ka iespēju saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesisko regulējumu izveidotai sabiedrībai pārcelt savu juridisko vai faktisko adresi uz citu dalībvalsti, nezaudējot juridisko personību, kas tai ir tās dibināšanas dalībvalstī, un, vajadzības gadījumā, šīs pārcelšanas nosacījumus nosaka tas valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru šī sabiedrība tika dibināta. No tā Tiesa secināja, ka dalībvalstīm bija iespēja uzlikt saskaņā ar tās tiesisko kārtību dibinātai

sabiedrībai ierobežojumus tās faktiskās juridiskās adreses pārcelšanai ārpus šīs valsts teritorijas, lai saglabātu juridisko personību, kas tai ir saskaņā ar šīs pašas dalībvalsts tiesībām.

108 Turklāt ir jāuzsver, ka Tiesa ir arī nonākusi pie šāda secinājuma, pamatojoties uz EEK līguma 58. panta redakciju. Definējot šajā pantā sabiedrības, kuras var baudīt tiesības uz uzņēmējdarbības brīvību, EEK līgums ņēma vērā valstu tiesiskā regulējuma atšķirības gan attiecībā uz prasīto saikni šiem tiesiskajiem regulējumiem pakļautajām sabiedrībām, kā arī saskaņā ar vienas dalībvalsts tiesībām dibinātas sabiedrības juridiskās vai faktiskās adreses pārcelšanas uz citu dalībvalsti iespēju un, vajadzības gadījumā, nosacījumus kā problēmu, kas nav atrisināta normās par tiesībām uz uzņēmējdarbības brīvību, bet kas ir jāatrisina ar nākotnes tiesisko regulējumu vai ar vienošanos, kas vēl nav panāktas, palīdzību (šajā sakarā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Daily Mail and General Trust*, 21.–23. punkts, un lietā *Überseering*, 69. punkts).

109 Tādējādi saskaņā ar EKL 48. pantu, tā kā nav vienotas Kopienu tiesību definīcijas sabiedrībām, kas var izmantot tiesības veikt uzņēmējdarbību saskaņā vienīgi ar saiknes kritēriju, kas nosaka sabiedrībai piemērojamās valsts tiesības, jautājums par to, vai EKL 43. pants ir piemērojams sabiedrībai, kura atsaucas uz ar šo pantu piešķirtu pamatbrīvību, turklāt tāpat kā jautājums par to, vai fiziska persona, kas ir dalībvalsts pilsone, šajā sakarā var baudīt šo brīvību, ir iepriekšējs jautājums, uz kuru saskaņā ar šobrīd spēkā esošajām Kopienu tiesībām var atbildēt tikai piemērojamās valsts tiesībās. Tādējādi, tikai ja ir pārbaudīts, vai šī sabiedrība tiešām bauda brīvību veikt uzņēmējdarbību, ņemot vērā EKL 48. pantā noteiktos nosacījumus, rodas jautājums, vai šī sabiedrība saskaras ar šīs brīvības ierobežojumu EKL 43. panta izpratnē.

110 Dalībvalstij ir arī tiesības noteikt saikni, kas tiek prasīta no sabiedrības, lai to varētu uzskatīt par tādu, kas dibināta saskaņā ar valsts tiesībām un šajā sakarā var baudīt tiesības veikt uzņēmējdarbību, un kas prasīta, lai saglabātu šo statusu pēc tam. Šīs tiesības ietver iespēju šai dalībvalstij neļaut sabiedrībai, uz kuru attiecas tās valsts

tiesības, saglabāt šo statusu, ja tā iecerējusi reorganizēties uz citu dalībvalsti, pārceļot savu juridisko adresi uz šo dalībvalsti, tādējādi laužot saikni, ko paredz dibināšanas dalībvalsts tiesības.

111 Tomēr šāda sabiedrības, kas dibināta saskaņā ar dalībvalsts tiesībām, juridiskās adreses pārcelšana uz citu dalībvalsti, nemainot tiesību aktus, kas uz to attiecas, ir jānošķir no gadījuma, kas paredz pie dalībvalsts piederošas sabiedrības pārcelšanu uz citu dalībvalsti, mainot piemērojamās valsts tiesības, sabiedrībai pārveidojoties tādas sabiedrības formā, uz ko attiecas pārcelšanās dalībvalsts tiesību akti.

112 Pēdējā gadījumā šī sprieduma 110. punktā norādītajām tiesībām, kas nebūt nepiešķir nekādu imunitāti no valsts tiesiskā regulējuma sabiedrību dibināšanas un likvidēšanas jomā, ņemot vērā EK līguma normas par uzņēmējdarbības brīvību, nebūtu jāpamato tas, ka dibināšanas dalībvalsts, liekot izbeigt šīs sabiedrības darbību un to likvidēt, liedz tai pārveidoties par šīs citas dalībvalsts tiesību sabiedrību, ciktāl šīs tiesības to atļauj.

113 Šāds šķērslis reālai šādas sabiedrības pārveidošanai bez iepriekšējas darbības izbeigšanas un likvidācijas tās dalībvalsts tiesībām pakļautā sabiedrībā, kurp tā vēlas pārcelties, ir šķērslis attiecīgās sabiedrības brīvībai veikt uzņēmējdarbību, kas, ja vien nav pamatota ar obligātiem vispārējo interešu iemesliem, ir aizliegta saskaņā ar EKL 43. pantu (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *CaixaBank France*, 11. un 17. punkts).

114 Turklāt ir jākonstatē, ka kopš iepriekš minētajiem spriedumiem lietā *Daily Mail and General Trust* un lietā *Überseering* tiesību akti un vienošanās sabiedrību tiesību jomā, kas paredzētas attiecīgi EKL 44. panta 2. punkta g) apakšpunktā un 293. pantā, līdz šim brīdim neattiecās uz šajos spriedumos norādītajām valstu tiesiskā regulējuma atšķirībām un līdz ar to nav vēl tās izbeigušas.

115 Komisija apgalvo tomēr, ka Kopienu tiesiskā regulējuma neesamība šajā jomā, ko Tiesa konstatējusi iepriekš minētā sprieduma lietā *Daily Mail and General Trust* 23. punktā, tika aizpildīta ar Kopienas normām par juridiskās adreses pārcelšanu uz citu dalībvalsti, kas ir tādās regulās kā Regula Nr. 2137/85 un Regula Nr. 2157/2001 par attiecīgi EEIG un *SE* vai vēl Padomes 2003. gada 22. jūlija Regula (EK) Nr. 1435/2003 par Eiropas Kooperatīvās sabiedrības (SCE) statūtiem (OV L 207, 1. lpp.), kā arī ar Ungārijas tiesisko regulējumu, kas pieņemts atbilstoši šīm regulām.

116 Tā uzskata, ka šīs normas varētu, pat būtu jāpiemēro *mutatis mutandis* sabiedrības, kas dibināta saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem, faktiskās adreses pārrobežu pārcelšanai.

117 Šajā sakarā ir jākonstatē, ka, ja šīs regulas, kas pieņemtas, pamatojoties uz EKL 308. pantu, tiešām paredz noteikumu, kas ļauj jauniem juridiskiem dibinājumiem, ko tās izveido, pārcelt to juridisko adresi un līdz ar to faktisko adresi, šīm abām adresēm esot vienā dalībvalstī, uz citu dalībvalsti, sākotnējai juridiskai personai neizbeidzot darbību un neizveidojot jaunu juridisko personu, šādai pārcelšanai tomēr ir vajadzīga šo pārcelšanu veicošajai sabiedrībai piemērojamo valsts tiesību maiņa.

118 Tas izriet, piemēram, attiecībā uz *SE* no Regulas Nr. 2157/2001 7.–9. panta 1. punkta c) apakšpunkta ii) daļas.

119 Pamata lietā *Cartesio* vēlas tikai pārcelt savu faktisko adresi no Ungārijas uz Itāliju, paliekot par sabiedrību saskaņā ar Ungārijas tiesībām un līdz ar to nemainot piemērojamās valsts tiesības.

120 Tādēļ Kopienu tiesiskā regulējuma, uz kuru atsaucas Komisija, piemērošana *mutatis mutandis*, pat ja pieņemtu, ka tas ir piemērojams dalībvalsts tiesībām pakļautas sabiedrības juridiskās adreses pārrobežu pārcelšanas gadījumā, katrā ziņā nenovestu pie iecerētā rezultāta tādā situācijā kā pamata lietas pamatā esošā.

121 Turklāt attiecībā uz iepriekš minētā sprieduma lietā *SEVIC Systems* ietekmi uz iepriekš minētajos spriedumos lietā *Daily Mail and General Trust* un lietā *Überseering* noteikto principu ir jākonstatē, ka šie spriedumi neaplūko to pašu problēmu, kādēļ pirmais neprecizē otro apjomu.

122 Lietā, kurā tika pieņemts spriedums lietā *SEVIC Systems* attiecās uz biroja darbības pārrobežu saplūšanas ceļā atzīšanu sabiedrības dibināšanas valstī, ko šī sabiedrība veica citā dalībvalstī, šai lietai būtiski atšķiroties no situācijas lietā, kurā tika pieņemts iepriekš minētais spriedums lietā *Daily Mail and General Trust*. Tādējādi attiecīgā situācija lietā, kurā tika pieņemts iepriekš minētais spriedums lietā *SEVIC Systems*, atšķiras no

situācijām, par kurām bija pārējie Tiesas spriedumi (skat. 1999. gada 9. marta spriedumu lietā C-212/97 *Centros*, *Recueil*, I-1459. lpp.; iepriekš minēto spriedumu lietā *Überseering*, kā arī 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā C-167/01 *Inspire Art*, *Recueil*, I-10155. lpp.).

123 Šādās situācijās iepriekšējs jautājums, kas rodas, ir nevis tas, kas norādīts šī sprieduma 109. punktā, vai attiecīgā sabiedrība var tikt uzskatīta par sabiedrību, kurai ir tās dalībvalsts piederība, saskaņā ar kuras tiesību aktiem tā tikusi dibināta, bet gan drīzāk, vai šī sabiedrība, par kuru ir zināms, ka tā ir sabiedrība, uz kuru attiecas dalībvalsts tiesības, saskaras ar savu tiesību veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī ierobežojumu.

124 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz ceturto uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka šobrīd spēkā esošajās Kopienu tiesībās EKL 43. un 48. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neaizliedz dalībvalsts tiesisko regulējumu, kas liedz sabiedrībai, kas dibināta saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesībām, pārcelt savu juridisko adresi uz citu dalībvalsti, saglabājot savu sabiedrības statusu, uz ko attiecas tās dalībvalsts tiesības, saskaņā ar kuras tiesisko regulējumu tā tika dibināta.

**Par tiesāšanās izdevumiem**

125 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

**1) tāda tiesa kā iesniedzējtiesa, kas izskata apelācijas sūdzību par lēmumu, ko pieņēmusi komercreģistra tiesa, ar ko ir noraidīts lūgums veikt grozījumu šī reģistra atzīmē, ir jāuzskata par tiesu, kurai ir tiesības iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu EKL 234. panta izpratnē, neraugoties uz apstākli, ka nedz lēmuma pieņemšanas procedūra šajā tiesā, nedz apelācijas tiesvedība iesniedzējtiesā nav notikusi saskaņā ar sacīkstes principu;**

**2) tāda tiesa kā iesniedzējtiesa, kuras pieņemtie lēmumi tādā tiesvedībā kā pamata lietā var tikt pārsūdzēti kasācijas kārtībā, nevar tikt uzskatīta par tiesu, kuras lēmumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt EKL 234. panta trešās daļas izpratnē;**

**3) ja ir valsts tiesību normas par tiesībām iesniegt apelācijas sūdzību par lēmumu lūgt prejudiciālu nolēmumu, ko raksturo apstāklis, ka lieta pilnībā paliek izskatīšanā iesniedzējtiesā un tikai lēmums lūgt prejudiciālu nolēmumu ir pārsūdzams, EKL 234. panta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetence izdot lēmumu lūgt Tiesai prejudiciālu nolēmumu, ko šis Līguma noteikums piešķir visām valsts tiesām, nebūtu jāapšauba, piemērojot šādus noteikumus, kas ļauj apelācijas tiesai grozīt lēmumu lūgt Tiesai prejudiciālu nolēmumu, atcelt šo lūgumu un likt tiesai, kas šo lēmumu ir pieņēmusi, atsākt valsts tiesību procedūru, ko tā bija apturējusi;**

**4) šobrīd spēkā esošajās Kopienu tiesībās EKL 43. un 48. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neaizliedz dalībvalsts tiesisko regulējumu, kas liedz sabiedrībai, kas dibināta saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesībām, pārcelt savu juridisko adresi uz citu dalībvalsti, saglabājot savu sabiedrības statusu, uz ko attiecas tās dalībvalsts tiesības, saskaņā ar kuras tiesisko regulējumu tā tikusi dibināta.**

[Paraksti]